

ЦЕНТР
українсько-європейського
наукового співробітництва

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Центр українсько-європейського наукового співробітництва

Всеукраїнське науково-педагогічне
підвищення кваліфікації

**«ЗАСОБИ І ПРИЙОМИ, ЯКІ СПРИЯЮТЬ
РОЗВИТКУ Й КОМУНІКАЦІЇ ПЕДАГОГІВ
ТА ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ
ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ»**

30 січня – 12 березня 2023 року

Видавничий дім
«Гельветика»
2023

УДК 37.02:376(062.552)

3 – 36

Організаційний комітет:

Федоренко Світлана – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри логопедії та логопсихології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;

Козинець Олександр – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри логопедії та логопсихології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;

Пінчук Юлія – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри логопедії та логопсихології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;

Швалюк Тетяна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри логопедії та логопсихології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;

Корнєв Сергій – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри логопедії та логопсихології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

3 – 36 **Засоби і прийоми, які сприяють розвитку й комунікації педагогів та дітей з особливими освітніми потребами** : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 30 січня – 12 березня 2023. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. – 112 с.

ISBN 978-617-554-120-3

У збірнику представлено матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації «Засоби і прийоми, які сприяють розвитку й комунікації педагогів та дітей з особливими освітніми потребами» (30 січня – 12 березня 2023 року).

УДК 37.02:376(062.552)

ISBN 978-617-554-120-3

© Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2023
© Центр українсько-європейського наукового співробітництва, 2023

ЗМІСТ

Особливості навчальної діяльності молодших школярів з порушеннями мовлення Бабаніна І. О.	6
Інноваційна діяльність вихователів закладів дошкільної освіти у глобалізованому суспільстві Бай Цзішен	9
Психолого-педагогічні основи ігрової діяльності дітей з порушеннями мовлення Бистранівська О. С.	12
Розвиток цифрової грамотності майбутніх вчителів спеціальної освіти Близнюк Т. О.	16
Принцип міждисциплінарності, мультиміждисциплінарності в галузі охорони здоров'я на прикладі дітей з РАС Візякіна О. М.	20
Діагностика та формування толерантного ставлення до дітей молодшого шкільного віку з особливими потребами Віщукаєва К. М.	23
Особливості розвитку мовлення у дітей раннього віку Дубовик О. М.	25
The challenges of implementation of inclusive education in Ukraine Zaika A. Iu.	27
Особливості корекційної роботи з дітьми із затримкою мовленнєвого розвитку Звєкова В. К.	29
Функції інклюзивної освіти в дошкільній педагогіці Іншаков А. Є.	32
Функції інклюзивної освіти в дошкільній педагогіці Іншакова І. Є.	34
Використання інноваційних технологій у логопедичному супроводі дітей з особливими освітніми потребами Кабельнікова Н. В.	36

Розвиток мовленнєвої культури майбутніх вчителів спеціальної освіти	
Качак Т. Б.	40
Ретроспективний аналіз становлення та розвитку наукових досліджень вітчизняної логопедії в XIX ст.	
Козинець О. В.	43
Формування інклюзивної компетентності у майбутніх логопедів до професійної діяльності	
Колбіна Л. А.	47
Взаємодія з дітьми з особливими освітніми потребами у несприятливих умовах	
Кузнецова Т. Г.	50
Соціально-педагогічна підтримка дітей з особливими потребами до умов навчально-виховного процесу	
Леонова В. І.	54
Засоби та методи соціалізації та комунікації дітей з особливими освітніми потребами	
Лозова Л. В., Білова К. С.	56
Інтеграція мистецьких технік в корекційно-розвиткове середовище дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивно-ресурсного центру	
Лопухіна Т. В.	59
Альтернативна та додаткова комунікація в інклюзивних класах з дітьми з розладами аутистичного спектру	
Новгородський Р. Г.	62
Скафолдинг як стратегія підтримки учнів з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії	
Павлюх В. В.	67
Результати діагностики емпатії у дітей старшого шкільного віку	
Паскаль О. В.	73
Культурний компонент риторичної компетентності педагога	
Пінчук Ю. В.	75
Основні етапи психологічного впливу щодо подолання елективного мутизму дитини	
Поліщук Ю. В., Потебенько В. В.	78

Використання морфологічних знань у навчанні дітей з важкими порушеннями мовлення Рібцун Ю. В.	82
Комунікативно-мовленнєвий онтогенез дітей раннього віку з церебральним паралічем Синиця А. О.	86
Принципи та компоненти інклюзивного освітнього середовища закладу загальної середньої освіти Сойчук Р. Л.	89
Перспективи корекції мови Соколова С. О.	91
Використання альтернативних та додаткових засобів комунікації при роботі з дорослими особами з особливими потребами Соловйова Т. Г.	94
Альтернативна та додаткова комунікація як сукупність засобів розвитку комунікативно-мовленнєвої компетентності дітей з ООП Соха Н. В.	97
Дидактична гра як один із методів активного навчання Тягнирядно Є. В.	100
Корекція тривожності та страхів, викликаних війною, у дітей з порушеннями інтелектуального розвитку з використанням прийомів арт-терапії Федоренко М. М.	104
Комунікативна компетентність корекційного педагога Фурман О. Ф.	106
Культура мовлення педагога і шляхи її вдосконалення Шостак О. О.	109

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ПЕДАГОГА І ШЛЯХИ ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Шостак О. О.

*кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри дошкільної педагогіки і психології
та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської
Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна*

Культура мовлення – показник високої професійної підготовки педагога. Розвиток культури спілкування педагога належить до важливих передумов успішного навчання і виховання підростаючого покоління. Культура мовлення означає досконале володіння літературною мовою та мовленнєву майстерність.

Науковці вивчали різні аспекти проблеми формування культури мовлення. Д. Балдинюк, Р. Хмельюк охарактеризували професійні якості педагога, зокрема мовленнєві. Питання педагогічної творчості досліджували І. Синиця, І. Страхов. Також були визначені функції мовлення та аспекти підготовки студентів до педагогічної діяльності (В. Кан-Калік, М. Петров, В. Полторацька, В. Ряховський та інші). Г. Васильєва, Л. Головата, В. Костомаров, В. Скалкін вивчали проблему підготовки майбутніх вихователів до мовної діяльності.

У сучасних дослідженнях, присвячених питанню підвищення мовленнєвої культури педагога, визначено такі компоненти професійного мовлення:

- сформована комунікативна компетентність педагога, його ціннісно-особистісні установки;

- якісне оформлення мовлення;

- інтерес і спрямованість на процес спілкування;

- підбір правильної інформації для висловлювання.

Виокремлюють і низку вимог до мовлення педагога:

- чистота мовлення – педагогу неприпустимо використовувати жаргонізми, слова-паразити, адже головним механізмом засвоєння мови в дітей є наслідування; слід ретельно стежити за своїм мовленням;

- правильність мовлення – під час спілкування з дітьми педагог повинен використовувати літературні слова і дотримуватись мовних норм;

- логічність мовлення – дотримання послідовності, відповідності законам логіки та об'єктивній реальній дійсності у процесі побудови висловлювань;

– точність мовлення – пов’язується з ясністю мислення, а також зі знанням предмета мовлення і значення слова;

– багатство мовлення – великий обсяг активного словника, уміння застосувати образно-емоційну лексику, стійкі вислови, урізноманітнити мову синонімами, знання синтаксичних виражальних засобів; формування словникового запасу дитини залежить від розмаїття слів педагога; його завдання – показати на власному прикладі все багатство мовних одиниць і навчити дитину точно підбирати ці слова для висловлювання;

– невербальні засоби спілкування – педагог повинен не тільки гарно говорити, а й доречно використовувати жести, міміку;

– виразність мовлення – потужний засіб впливу на дитину; дає можливість не лише краще зрозуміти мовлення дорослого, але й вчить виражати власне ставлення до предмета спілкування;

– доцільність мовлення – вживання слів, відповідних темі та мовній ситуації.

Організація спілкування педагога з дітьми повинна ґрунтуватись на таких принципах: гуманізм (необхідно поважати дитину-співрозмовника, намагатись зрозуміти її); приклад рівноправності та товарищескості в спілкуванні (педагог має проявляти доброзичливість, у такий спосіб спонукати дітей до наслідування вказаної поведінки в процесі спілкування один з одним); задоволення потреби дітей у спілкуванні, розвиток інтересів і мотивів спілкування (потрібно організувати спілкування з дитиною, щоб реалізувати її потреби, зокрема потребу в увазі, взаєморозумінні, а також необхідно сприяти формуванню нових мотивів спілкування); досягнення розвитку особистості під час спілкування (мовленнєвий вплив на дитину має бути результативним; це передбачає індивідуальний підхід до неї) [2].

Педагогу, як і кожній людині зокрема, необхідно постійно бути учасником спілкування. Під час комунікації розвиваються навички правильно висловлюватись і вміти отримувати задоволення від самого процесу спілкування.

Для успішного розвитку мовленнєвої культури потрібно контролювати власне мовлення, дотримуватись норм літературної мови. Важливо сформувати звичку постійно вдосконалювати і збагачувати мовлення. Допоможе цьому робота зі словниками (тлумачним, орфографічним, зі словотворення тощо) для точного визначення незнайомого слова або ж під час виникнення сумнівів щодо правильності вживання будь-якого слова. Важливо користуватись літературною мовою не лише в професійній сфері, а й у спілкуванні з рідними, друзями, незнайомими людьми.

У процесі мовлення педагог повинен також звертати увагу на чіткість артикуляції, щоб відпрацювати хорошу дикцію. Важливе і

правильне дихання під час вимови слів: говорити потрібно видихаючи, при вдиханні повітря використовувати непомітні паузи. Варто й тренувати власний голос і навчитись користуватись різними відтінками інтонації. Вагоме значення має темп висловлювання. Потрібно вдало використовувати й позамовні засоби вираження й підсилення емоційності – міміку та жести. Дихання, голос, дикція, інтонація належать до технічних показників виразного мовлення. Вдале їх використання, як наголошує Н. Бабич, допоможе «реалізувати мову в конкретній мовленнєвій ситуації так, щоб вона справляла на слухача евристичне (інтелектуальне) й емоційно-естетичне, спонукаюче враження» [1, с. 354].

Ефективна мовленнєва комунікація – це не тільки специфічні знання і вміння, а й розвиток спеціальних здібностей. До них відносять: саморегуляцію, уміння керувати своїм психічним станом під час спілкування, уміння поставити себе на місце іншої людини і зрозуміти її в даній ситуації, уміння зрозуміти стан людини через її поведінку, міміку, жести, позу, здатність до вольового впливу, використання навіювання та самонавіювання. Розвиток загальних психофізичних особливостей особистості – теж одна з передумов успішного формування професійного мовлення педагога. Насамперед розвиток уяви відносять до важливих чинників, що впливає на виразність мовлення.

Для кожного педагога характерний індивідуальний стиль спілкування, який формується під час професійної діяльності і виявляється в манері поведінки під час спілкування, соціальної позиції, спрямованості на партнера спілкування.

Отже, мовлення педагога – важливий складник його професійної майстерності, а також показник загального рівня культури. Для того, щоб правильно володіти мовленням, потрібно мати велике бажання і бути готовим до постійного вдосконалення.

Література:

1. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови : навч. посіб. Львів : Світ, 2003. 432 с.
2. Вимоги до якості мовлення педагога. URL : <https://naurok.com.ua/vimogi-do-yakosti-movlennya-pedagoga-66204.html> (дата звернення : 30.01.2023).

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНЕ
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

**ЗАСОБИ І ПРИЙОМИ, ЯКІ СПРИЯЮТЬ
РОЗВИТКУ Й КОМУНІКАЦІЇ ПЕДАГОГІВ
ТА ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ
ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ**

30 січня – 12 березня 2023 року

Підписано до друку 13.03.2023. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 6,51. Тираж 100. Замовлення № 0323-028.
Ціна договірна. Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавничий дім «Гельветика»
65101, м. Одеса, вул. Інглєзі, 6/1
Телефон +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.